

Notkunniga spelmän villkoret för folkmusikens fortbestånd

Gustaf Wetter hoppas på ytterligare landstingsanslag till sin hälften Sörmlands-låtar: det finns ett enormt material att souva i.

*”Dä ramla e polska
ur huve på mej...”*

Det finns så mycket blaserad likgiltighet i den här världen, så mycket grå övermättnad. Ibland verkar det som om vi helt förlorat förmågan att uppleva med känslan, att bli entusiastiska. Analysen har tagit död på förmågan till känsloupplevelse. Men så sitter där plötsligt framför en en äldre herre med glada blå ögon inne i skrattrynkorna, med uppåtstruket grått hår, med händerna knäppta över en figur, som för åtskilliga år sen lämnade det rundnätta bakom sej. Och han viftar med stråken och säger som så: — På midvinterlovet satt jag på Carolina och tecknade av låtar... Nils Denckers uppteckningar som hamnat i gott men en smula svåråtkomligt förvar i landsmålsarkivet på Carolina i Uppsala.

Gustaf Wetter, spelmansfanten från Gränna, blev Sörmlands spelmansförbunds myndige ordförande 1939. Ja spelmansfant... Det kanske inte är ordet som faller en på tungan när den omfångsrike magistern i Österåkers svarta långrock gungar fram en ridmarsch så man hör hästarnas hovar i stråkrägen. Men så visst som Gustaf Wetter är bergtagen av folkmusiken, förlorad i dess stundom dunkla historia, kämpan-

de för dess plats vid sidan av andra kulturyttringar i schlagerns och jazzens Sverige, och spelande, spelande sina älskade polskor och marscher, så visst är han en spelmansfant.

Här har vi i alla fall hittat entusiasmen, engagemanget. Märk väl parad med kunnighet, med forskarbegåvning. Gustaf Wetters insatser för Sörmlands spelmansförbund ligger inte endast på det

Forts. sid. 5

organisatoriska planet. I själva verket tycker han "fältarbetet", upptecknandet, är det roligaste. — Ja kan inte söva. Då ramlar e polska ur huve på mej, sa Karl Erik Eriksson i Lind i Sköldinge och väckte Gustaf Wetter mitt i natten för att få hans hjälp att teckna upp polskan. Det är såna gubbar och såna repliker, sån kärlek till musiken som gör upptecknandet av låtar på sörmåländska landsbygden så spännande och givande. Tusen och åter tusen timmar har Gustaf Wetter ägnat åt detta arbete, över 500 låtar har han tillfört förbundet. Han arrangerar dem själv också. Och allsammans blir omsider sörmåländs-förbundets egendom. Ordföranden tänker bli ömstar när han avgår här framöver "för jag börjar ju tyvärr åldras" — man förstår bara inte riktigt var åldern sitter fast hos Gustaf Wetter.

STATLIGT JUBILEUMS-FIRANDE.

Sörmåländs spelmansförbund fyller 35 år i sommar med en väldig fest i dagarna två vid Julita. Spelmän ska komma från hela Sverige, från Blekinge, från Lappland, man ska spela på fiol, på spillpipa och bockhorn, på tjuhorn och näverlur och nyckelharpa. Gammeldansens vänner får gratisentré — jazzens älskare går sig icke besvär i de dagarna. Och de olika spelmanslagen från Sörmåländ, mer eller mindre livaktiga, ska komma som de främsta på sin egen högtidsfest, från Katrineholm, från Nyköping, från Malmbygden, från Nynäshamn, från Kungsör, från Eskilstuna, från Södertälje med dess ganska nystartade och mycket ambitiösa spelmanslag. Och folk kommer och lyssnar, absolut säkert: — Har vi inte 2.000 på våra stämmor tycker vi det är dåligt...

FÖRBUNDSSTART I MALMKÖPING.

Det var alltså 1925 som förbundet bildades, i lägerhyddan i Malmköping. Fem av stiftarna är fortfarande aktiva, Seth Carlson i Vinäs, förste ordföranden, C. G. Axelsson i Floda, Erik Eklund i Eskilstuna, Arvid Johansson och Gustaf Wetter i Katrineholm.

Det var i grevens tid trodde man i lägerhyddan: folkmusiken i Sörmåländ hade just ingen plats i det allmänna musiklivet. Nu skulle man rädda vad som räddas kunde av gamla låtar. Spelmansförbundet anställde folkmusikexperten, nuvarande musikkonsulenten Olof Andersson som upptecknare, och han anslag hela sommaren 1953 åt Sörmåländ.

726 originaluppteckningar blev skörden, oändligt sirligt präntade, dessutom 275 avskrifter ur gamla notböcker, sammanlagt 1.001 melodier. Ur den samlingen gjorde Olof Andersson själv ett urval på 50 låtar som han arrangerade för två fioler och som gavs ut. Det häftet finns inte längre att få. Först 1947 kunde man i samarbete med Hembvedsförbundet ge ut

DET FANNS LÅTAR I SÖRMÅLAND...

Det var alltså inte sant som folksa att Sörmåländ var fattigt på

folkfolk. Det nybildade förbundet hade åtagit sig att bevisa att låtar i mängd bara låg och väntade på att någon skulle komma och teckna ner dem. Och det fick rätt.

TRE PROBLEM ATT LÖSA.

Och med dessa två imponerande notsamlingar som Gustaf Wetter varsamt vänder i handen har förbundsordföranden löst det första av de tre problem som tornade upp sig framför honom när han övertog ledarskapet 1939: han ville skaffa sitt förbund en god feper-toar. Kanske ska man i det sammanhanget nämna "Flenmo i folk-musiken" också, den av Nils Eriksson i Flenmo egenhändigt utgivna notsamlingen med låtar knutna till Flenmo. Någoting fullständigt unikt i sitt slag, konstaterar Gustaf Wetter.

Och nu finns det mycket mera att ge ut: Gustaf Wetter och andra gör alltjämt fynd ute i bygderna. Man hoppas på ytterligare landstingsanslag till mera tryck. — Vi arbetar väl för kulturen vi också? säger ordföranden spetsigt. Även om vi inte har samma anspråk som dalaspelmännen kan få ha. Ger Orsa 10.000 till uppteckningar ska inte Leksand vara sämre...

FÖRBUNDET HAR GOTT RYKTE NU.

De två övriga problemen som skulle lösas? Det andra handlade om förbundets renommé. Det var med förlov sagt inte det bästa överallt. Det hände att spelmän var fulla på stämmorna. Gustaf Wetter slog näven i bordet och sa sin mening om dylikt. Och nu är den frågan löst absolut tillfredsställande.

En stabil ekonomi var tredje önskemålet för förbundet, och inte heller den är något större bekymmer nu.

Så nu kan egentligen Gustaf Wetter dra sig tillbaka, få tid att spela mera, att skriva ner sina minnen av framstående spelmän och ge ut märkligare melodier ur sina jättesamlingar av för hand upptecknade låtar. Men hur ska han kunna lämna den sörmåländska folkmusikens, som han har ägnat sitt liv, denna glada musik — den går mest i dur — vars tillkomst ibland har följt underliga vägar? Influerad av högreståndsmusiken är den kanske tydligare än andra landskaps folklåtar. I slottens och herrgårdarnas Sörmåländ har inte folket varit mindre musikintresserat än på andra håll. Konstaterar Gustaf Wetter. — Men bondespelmannen har hört Mozart genom salongsfönstret på Ericssberg och fått inspiration av det lätta graciösa...

FOLKMUSIK — OCH KLASSISK.

Gustaf Wetter kan tala mycket mera sakkunnigt om Mozart om han vill, ty han har spelat klassisk kvartett i många Herrans år i Katrineholm i ett lag djupt musikaliska herrar. Det är fint med hårt engagemang och djupa insikter på ett område, men utblickar också över andra fält och andra världar är ännu finare...

Gustaf Wetter kan till och med säga så här, — Jazzen är intressant ur musikalisk synpunkt. Också inom folkmusiken finns det synkoperingar. Och i spelmanskret-

sar förekommer begreppet "spelmansextas". Detta apropå rock'en.

Men nu bryter en ny tid in för folkmusiken. Det är Gustaf Wetter medveten om. Den tid är förbi när låtarna gick i arv "muntligen". Nu måste spelmännen kunna läsa noter. Och det är skolans sak att se till så att alla barn får möjlighet att lära sig det. Inskärper Gustaf Wetter.

Bika

DAGENS NYHETER

HELA SVERIGE SJÖ TILL JUBLETS

